

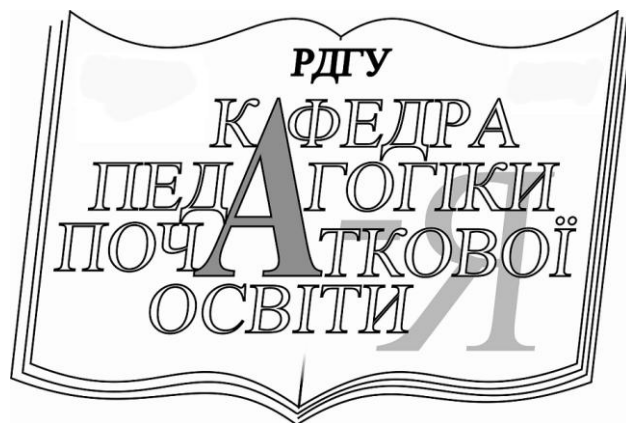
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Професійний розвиток педагога

Матеріали науково-практичної Інтернет-конференції

*"Сучасний вчитель початкових класів:
традиції та інновації"*

23-24 грудня 2014 року

Рівне
Видавець О.Зень
2014

УДК 373.3.011.3-051:005.336.5

ББК 74.204.2

П – 84

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 28 листопада 2014 р.)

Програмний комітет:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ – голова оргкомітету;

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи РДГУ – заступник голови оргкомітету;

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи РДГУ – заступник голови оргкомітету;

Сілков Валерій Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету РДГУ;

Колупасва Тетяна Євстафіївна – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти РДГУ;

Бричок Борис Павлович – кандидат педагогічних наук, професор;

Шевців Зоя Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Бричок Світлана Борисівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Яковишина Тетяна В'ячеславівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Боровець Олена Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Гудовсек Оксана Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Мищенко Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент.

Веремчук Алла Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Рецензенти:

Невмержицька Олена Василівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри порівняльної педагогіки та методики викладання іноземних мов Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою Рівненського державного гуманітарного університету

Професійний розвиток педагога. Матеріали науково-практичної Інтернет-конференції “Сучасний вчитель початкових класів: традиції та інновації” – Рівне: О.Зень, 2014.- 246 с.

ISBN 978-617-601-104-0

У матеріалах науково-практичної інтернет-конференції подаються статті викладачів та студентів Рівненських вищих навчальних закладів, статті та конспекти навчальних занять вчителів загальноосвітніх шкіл. Представлена тематика розроблена з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, досягнень педагогічної та психологічної науки.

Матеріали розраховані на викладачів, вчителів та студентів психолого-педагогічних спеціальностей.

*За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей.
Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.*

ISBN 978-617-601-104-0

© Автори статей, 2014

Список використаних джерел

1. Глузман Н. А. Методико-математична компетентність майбутніх учителів початкових класів : [монографія] / Н. А. Глузман. - К.: Вища школа. - ХХІ, 2010. - 407 с.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова освіта. – 2008. – №2. – С.2-5.
3. Кивлюк О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в системі навчальних дисциплін початкової школи / О. Кивлюк // Початк. школа. – 2006. - №5. - С. 34.
4. Митник О. Розвиток професійної компетентності сучасного вчителя: реалії і перспективи / О. Митник // Початкова школа. – 2008. – № 7 – С. 35-37.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАЦІОНАЛЬНО-ЗОРІЄТОВАНОГО НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Усач Лариса Володимирівна,
викладач, кафедра педагогіки початкової освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет

Державотворчі процеси, що відбуваються в Україні зумовлюють необхідність вирішення проблеми виховання національно свідомих громадян, справжніх патріотів, відданих Вітчизні, готових до праці в ім'я рідного народу. Система освіти має вирішувати складне завдання національного виховання підрастаючих поколінь. Це знайшло своє відображення у «Концепції виховання підрастаючого покоління суверенної України» (1991), «Концепції безперервної системи національного виховання» (1994), «Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти» (1996), «Концептуальних засадах демократизації та реформування освіти в Україні» (1997), «Державній національній програмі «Освіта. Україна ХХІ століття»» (1993), «Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку Української держави» (2000), «Національній доктрині розвитку освіти в Україні» (2002) та ін. засадничих документах в галузі освіти.

В сучасній українській освіті утверджується національна спрямованість, яка ґрунтується на культурно-історичних цінностях українського народу, його традиціях і духовності. Держава створює належні умови для забезпечення «...виховання особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, сучасної європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя і праці у світі, що змінюється; збереження та збагачення українських культурно-історичних традицій, виховання шанобливого ставлення до національних святинь, української мови, а також до історії та культури всіх корінних народів і національних меншин, які проживають в Україні, формування культури міжетнічних і міжособистісних відносин»[4, с.2].

А для цього має бути створене середовище для дитини, в якому рівнозначно поцінуювалися б інновації інформаційно-технологічного суспільства та давні традиції, звичаї, обряди рідного народу, мовні, мистецькі, духовні, господарські, побутові особливості, що їх сім'я, родина, рід, нація, держава проносять крізь віки, збагачуючи загальнолюдську культуру.

У пошуках нової освітньої системи на перший план висуваються гуманістичні ідеї та орієнтири, що ґрунтуються на повазі до особистості дитини, турботі про її розвиток. Такий підхід передбачає визнання кожного вихованця як унікальної особистості, його прав, ставлення до нього як до суб'єкта власного розвитку, опору у його вихованні на сукупність знань про людину та високий професіоналізм.

Прагнення педагогів до постійної оптимізації навчально-виховного процесу зумовило появу нових і вдосконалення вже існуючих раніше педагогічних технологій різних рівнів і різної цільової спрямованості.

Педагогічні інновації, насамперед, націлені на сприяння розвитку особистості учня – формування його світогляду, високої культури, що необхідно для досягнення успіху в соціумі. Акцентується увага на розвитку пізнавальних інтересів, аналітичного розуму, вміння знайти конструктивне рішення; дослідницького інтересу, прагнення до пошуку; логічного, дивергентного мислення; якостей мислення (гнучкості, самостійності, критичності); комунікативних умінь; схильності до винахідливості.

Сьогодні в початковій школі впроваджують багато інноваційних технологій, серед яких виділяють наступні групи: технології особистісно-орієнтованого навчання і виховання; традиційні педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів; педагогічні технології на основі підвищення ефективності управління та організації навчального процесу; педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання матеріалу; альтернативні педагогічні технології; педагогічні технології розвивального навчання та педагогічні технології авторських шкіл.

Сучасна освітня система, що має національно зорієтовану спрямованість в центр уваги ставить учня. Саме тому в останні роки утверджується нова парадигма - особистісно зорієтованого навчання, сутність якого полягає в організації навчання на засадах усесічного врахування індивідуальних потреб і можливостей учня, глибокої повазі до його особистості, ставленні до нього як до свідомого та відповідального суб'єкта навчально-виховної взаємодії з учителем і ровесниками. Метою цього типу навчання є створення сприятливих умов (змісту, методів, середовища) для індивідуальної самореалізації учня, розвитку і саморозвитку його особистісних якостей.

Способи організації такого навчання і виховання в різних умовах активно досліджуються психологами і педагогами (Ш.Амонашвілі, Є.Бондаревська, Г.Балл, І.Бех, Н.Бібік, М.Вашуленко, Н.Гавриш, С.Максименко, О.Савченко, А.Хуторський, І.Якиманська та ін.).

Низка методик і технологій, що складають зміст особистісно-орієнтованої освіти досить широка: вальдорфська педагогіка, методика Марії Монтесорі, технологія саморозвивального навчання Г.Селевка, дальтон-технологія, колективний спосіб навчання (О.Рівін, В.Дяченко), ігрові технології, технологія модульного та модульно-розвивального навчання, проєктні технології, розвивальне навчання, технологія рівневої диференціації М.Гузіка, адаптивна система навчання А.Границької, технології проблемного навчання, сугестивні технології, продуктивна освіта, особистісно-орієнтоване розвивальне навчання І.Якиманської, школа «діалогу культур», інтерактивні технології та деякі інші.

Основними ознаками методик і технологій, які забезпечують реалізацію принципів особистісно-орієнтованої освіти є наступні: робота для розвитку і саморозвитку учня відбувається з урахуванням його нахилів, здібностей, інтересів,

ціннісних орієнтацій і суб'єктивного досвіду; створюються умови для реалізації та самореалізації особистості; забезпечується суб'єктність учня за рахунок можливості впливу на хід діяльності (вибір змісту, форм навчання, методів та засобів); навчання будується на принципах варіативності; кінцевим продуктом є не лише здобуття знань, вироблення умінь і навичок, а й формування компетентностей; учень стає суб'єктом діяльності тільки тоді, коли реально може впливати на неї на всіх етапах; учні вчаться самостійно здобувати та застосовувати знання.

Групова (колективна) технологія навчання передбачає організацію навчального процесу, за якої навчання здійснюється у процесі спілкування між учнями (взаємонавчання) у групах. Групові форми навчання дають змогу диференціювати та індивідуалізувати навчально-виховний процес. Сприяють формуванню комунікативних якостей учнів, активізують розумову діяльність. Робота в групах дає високий рівень ефективності при засвоєнні знань, отриманні вмінь та навичок.

Останнім часом в Україні розроблена та пропагується технологія інтерактивного навчання О.Пометун. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної активності, що має на меті створення комфортних умов для навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної активної взаємодії всіх учнів; педагог і дитина є рівноправними суб'єктами навчання. Інтерактивне навчання сприяє формуванню умінь та навичок; усвідомленню основних духовно-моральних цінностей; створенню атмосфери співробітництва, творчої взаємодії; розвитку комунікативних якостей. Технологія передбачає проектування, прогнозування, моделювання та спільне розв'язання проблемних ситуацій.

Ми зосередили увагу саме на особистісно зорієнтованих підходах до організації навчально-виховного процесу, бо саме такий підхід, що ставить в центр освітньої системи особистість дитини, і є характерним та традиційним для української етнопедагогіки як фундаменту сучасної української педагогічної науки.

Актуальними є для сьогодення й інтегративні підходи до організації навчально-виховного процесу в школі. Базовим визначальним компонентом національного зорієнтованого змісту освіти визнається українознавство (як інтегруюча основа), яке включає в себе краєзнавство, народознавство, вітчизнознавство, теорію філософії, політико-державницькі аспекти українства.

Весь зміст освіти проіннятий високогуманними ідеями і почуттями любові до рідної землі, народу, нації, Батьківщини-України, поваги до народів світу. Серцевина змісту освіти – наукові відомості про здобутки культури рідного народу. Науковий матеріал вимагає поєднання з мистецьким, художньо-образним, бо саме в такий спосіб можна пробудити зацікавленість виучуваним, формувати мотиви, потреби, пізнавальні інтереси, патріотичні почуття.

Національне виховання найбільше відповідає потребам відродження України. Воно однаково стосується як українця, так і представників інших народів, що проживають в Україні. Саме принцип етнізації виховного процесу і передбачає надання широких можливостей представникам усіх етносів для пізнання своєї історії, традицій, звичаїв, мови, культури, формування власної національної гідності. І через пізнання власної історико-культурної спадщини допомагає пізнати глибинність взаємозв'язків кожного з них з українською нацією, її державою, переконатися, що саме українська незалежна, суверенна держава охороняє національні права всіх її громадян.

Зреалізувати принцип етнізації можливо лише в системі національно спрямованої освіти, основним пріоритетним напрямком якої є формування національної самосвідомості, любові до рідної землі, свого народу, бажання працювати задля розквіту держави, готовності її захищати. Саме в такій системі освіти і матиме всі можливості для функціонування українська національна школа. Про яку її найвизначніші теоретики М.Грушевський, Б.Грінченко, М.Драгоманов, М.Костомаров, П.Куліш, В.Науменко, І.Огієнко, В.Прокопович, С.Русова, С.Сірополько, І.Стешенко, І.Франко, П.Холодний, Я.Чепіга, С.Черкасенко, Г.Шерстюк, І.Юцишин та ряд інших говорили як про школу рідної мови, в якій вся система, вся структура, мета і завдання, принципи, зміст і методи. «увесь дух школи» проінняті ідеєю українства. Така школа покликана сприяти утвердженню «свого національного існування» (М.Грушевський), готувати всебічно розвинених, високоосвічених, духовно і культурно багатих громадян, патріотів України, здатних примножувати матеріальні, духовні і культурні цінності. Вона має ґрунтуватися на національній основі, разом з тим «стояти на височині новітньої школи в сучасних культурних народів (І.Юцишин), увібравши в себе кращі здобутки вітчизняного і зарубіжного педагогічного досвіду.

Питання здійснення національного виховання досліджували відомі українські педагоги, ним переймалися знані мислителі, письменники, діячі культури, – Г.Сковорода, О.Духнович, І.Огієнко, Б.Грінченко, Т.Шевченко, І.Франко, К.Ушинський, С.Русова, Г.Вашенко, А.Волошина, В.Сухомлинський, та інші. Не залишають поза увагою це питання і сучасні вчені: І.Бех, П.Ігнатенко, Н.Косарева, М.Красовицький, В.Кузь, Н.Острроверхова, В.Поплужний, Ю.Руденко, З.Сергійчук, М.Стельмахович, О.Сухомлинська, О.Савченко, Б.Ступарик, С. Стефанюк, Д.Тхоржевський, А.Фасоля та ін.

Характерною рисою національної школи є гармонійне виконання нею освітніх і виховних функцій. Це є особливо важливим сьогодні, коли в суспільстві посилюється тенденція до того, щоб школа переросла у виключно освітній навчальний заклад. «Ідеальний варіант педагогіки національної школи – той, що базується на інтеграції народної педагогіки, етнопедагогіки та педагогічної науки в цілому, передової практики навчання і виховання молоді; їх інтеграція не означає позбавлення самостійності чи індивідуальних рис власного вияву, бо кожна з них поруч зі спільними, наділена також належними тільки їй прикметами» [3, с.58].

Слід зазначити, що система цілісного національного зорієнтованого навчально-виховного процесу покликана спонукати учнів до духовного пошуку – повсякденно відкривати для себе те, що український народ створив у ході свого розвитку. Проте цей процес не повинен зводитись лише до механічної передачі старшими молодшому поколінню того, що вироблено історією, а мусить спрямовуватись на засвоєння та примноження національних традицій, усього історичного надбання стосовно нових умов.

З огляду на те, що національна система освіти ґрунтується на засадах національного світогляду, наукової філософії та ідеології, родинного виховання, народної педагогіки, наукової педагогічної думки, що ввібрала в себе надбання національної виховної мудрості, вона охоплює ідейне багатство народу, його морально-естетичні цінності, трансформовані в засобах народної педагогіки, народознавства, принципів, формах і методах організації виховного впливу на дітей (теоретичний аспект), а також постійну й систематичну діяльність сім'ї, державних і громадських навчально-виховних закладів (практичний аспект).

Дитина, навчаючись рідній мові, знаходить у термінах і формах цієї мови складну працю думки попередніх поколінь і мимоволі їх засвоює. З'являючись на світ, вона входить як індивідум в історично створені форми співжиття, сім'ю та державу, користуючись уже готовими благами матеріальної культури.

Молодший шкільний вік – це час інтенсивної етнізації дитини, становлення національної психології, національного способу мислення. Тому допомогти школяреві початкової ланки полюбити рідний край, його природу, виховати пошану до батька й матері, пізнати себе, свій рід, усвідомити приналежність до свого народу, нації – одне з основних завдань початкової школи. Саме початкова школа має закладати у дітей підвалини моральних устоїв, традицій, духовних цінностей, історичної пам'яті про свій народ, оскільки все це є надійним заслоном проти духовного зубожіння, національного нігілізму і, в перспективі, зумовлює становлення національно свідомої особистості і розвиток нації в цілому – це у виховному аспекті.

Національної спрямованості навчально-виховного процесу в значній мірі надає і національно-орієнтована комунікативна взаємодія вчителя з учнями. Щоб така взаємодія була ефективною, педагогові треба бути референтною особою для дітей. Це означає, що учні не тільки і не стільки одержують від нього інформацію, а й засвоюють її оцінку з позиції громадянськості.

Слово, звернене до молодшого школяра, відіграє не просто роль стимулу й активного спонукального чинника до діяльності, а й допомагає дитині аналізувати явища, які вона спостерігає в житті, навчає узагальнювати розрізнене та одиничне, робити висновки щодо найпростіших закономірностей, що лежать в основі найпростіших явищ. Хоча варто відзначити, що дитина у молодшому шкільному віці сприймає не стільки розумом, скільки через почуття. Тому під умілим керівництвом вчителя вже з перших кроків шкільного життя у дитини закладається чуття рідної землі, Батьківщини. Дитина пізнає світ і через світ пізнає себе. Саме взаємодіючи з дітьми молодшого шкільного віку, необхідно пам'ятати настанову В.О.Сухомлинського щодо цінності досвіду минулих поколінь у впливі на формування національних почуттів: «Жодна мудра думка не повинна зникнути безслідно, жодне глибоке моральне переконання не повинно згаснути, не передавши своєї пристрасті молодшим поколінням» [6, с.202].

Виховання молодших школярів здійснюється у процесі навчально-пізнавальної діяльності як провідної шляхом внесення ціннісних складових, ознайомлення з якими розпочалося в сімейному колі, у зміст навчальних предметів. Усвідомлення моральних явищ і узгодження поведінки характеризуються емоційними узагальненнями, аналізом ситуацій та вчинків, які відповідають загальнолюдським етичним цінностям.

Механізмом формування національних цінностей виступає національна культура та її складові: мова, традиції, звичаї, обряди, фольклор, мистецтво, етикет, побут, окремі особистості – національні символи, які виконують подвійну роль: з одного боку, самі виступають національними цінностями, а з другого – є механізмом їх формування.

Роль вчителя в процесі формування етнокультурної компетентності молодших школярів є надзвичайно важливою, адже вчитель, на відміну від інших соціальних інституцій, має змогу в умовах навчально-виховного процесу цілеспрямовано і систематично передавати учням знання про національну культуру та культуру інших народів, організувати пошук учнями інформації етнонаціонального змісту, стимулювати відповідну поведінку, формувати позитивне ставлення до здобутків попередніх поколінь, народних звичаїв і традицій, розвивати бажання досліджувати і оберігати національні цінності. Саме вчитель, формуючи етнокультурну компетенцію учнів, у співпраці з їх батьками, може здійснювати реалізацію ряду завдань, що стоять як перед сім'єю, так і перед школою:

- виховання фізично і морально здорової дитини, забезпечення необхідних екосоціальних умов для повної реалізації можливостей її розвитку; створення атмосфери емоційної захищеності; опанування моральними цінностями, засвоєння ідеалів, культурних традицій, етичних норм взаємин між близькими людьми та в суспільному оточенні; залучення дітей до світу знань: вивчення народних казок, прислів'їв, приказок, пісень, дум, лічилок тощо;
- виховання поваги до школи та вчителя, прагнення до освіти й творчого самовдосконалення; включення школяра у спільну з дорослими діяльність, розвиток працелюбності, спрямування його зусиль на турботу про навколишнє середовище;
- забезпечення духовної єдності поколінь, збереження родинних традицій, сімейних реліквій, вивчення родоводу; прилучення дітей до народних традицій, звичаїв, обрядів, виховання у них національної свідомості та самосвідомості.

Молодший шкільний вік – найбільш сприятливий період для закладання підвалин громадянської позиції та основ національної самосвідомості. Великі можливості у цей час є для формування соціальних взаємин – і тому українознавча основа національно зорієнтованого педагогічного процесу з її людиноцентризмом (адже у центр навчально-виховного процесу українська національна виховна традиція ставить дитину з її складним, розмаїтим світом думок і почуттів, мрій, надій і сподівань, потреб та інтересів) є найбільш сприятливою для формування кращих рис маленьких громадян.

Навчаючись та підпадаючи під виховні впливи, дитина розвивається – оволодіває найпростішими способами практичної та розумової діяльності, засвоює соціальні цінності, норми, правила поведінки та взаємин з оточуючими людьми. Під впливом оцінок, пояснень, прикладів дорослих вони з часом набувають для дитини «особистісного смислу» (О.Леонт'єв) і перетворюються на соціально спрямовані мотиви поведінки та емоційні переживання, що виникають не внаслідок пасивної адаптації дитини до вимог соціального середовища, а формуються активно, в процесі діяльності, якою займається дитина під час співробітництва та спілкування з дорослими та однолітками [2].

Національна самоідентифікація молодших школярів – це розумове осягнення і внутрішнє прийняття ними того реального факту, що вони належать до певної національної спільноти. Молодші школярі, якщо вони з раннього віку оволодівають рідною мовою, починають ідентифікувати себе з відповідним етносом, а також з державою.

У молодших школярів сензитивність зумовлена появою елементарного ставлення до оточуючої дійсності, виникненням потреби вступити в широке коло суспільних стосунків, у тому числі й громадянських. У цьому зв'язку учнів широко ознайомлюють з поняттями, що стосуються національного. Поняття «Батьківщина» має стати в їхній психіці вищим духовним центром, навколо якого об'єднуються уявлення про власну сім'ю, родину, оселю, історичні спогади про героїчну славу і жертви національно-визвольної боротьби, ідеали, мрії тощо. Дітей молодшого шкільного віку включають у відповідні види діяльності, які розвивають патріотизм, громадянськість (краєзнавчі, фольклорні, мистецькі, ремісничі гуртки; патріотичні, спортивні секції).

Тому можна визначити, що організація національно зорієнтованого навчально-виховного процесу як цілісної системи вимагає дотримання виконання ряду вимог, серед яких 1) побудова цілісного педагогічного процесу на українознавчій основі; 2) врахування вікових особливостей дітей молодшого шкільного віку; 3) належного рівня фахової підготовки вчителя та його чіткої громадянської позиції, вміння національно-орієнтовано комунікативно взаємодіяти з учнями; 4) створення сприятливих матеріально-технічних, морально-психологічних, санітарно-гігієнічних та інших умов; 5) об'єднання зусиль школи, сім'ї та громадськості у справі реалізації мети та завдань національно зорієнтованого педагогічного процесу.

Різноманітність та велика кількість сучасних інноваційних педагогічних технологій вимагає від учителів пильної уваги та відповідної підготовки до їх вибору та впровадження у навчально-виховний процес початкової школи. А з точки зору реалізації вимог щодо організації національно зорієнтованого навчально-виховного процесу найбільш доцільними, співголосними з етнопедогогічним підґрунтям, є інновації особистісно-зорієнтованого характеру.

Список використаних джерел

1. Інноваційні пошуки в сучасній освіті / За заг. Ред. Л.І.Даниленко, Е.Ф.Паламарчук. – К.: Логос, 2004. – 220с.
2. Леонтьев О., Леонтьев А. Лекции по общей психологии / М.: Смысл, 2000. – 511с.
3. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української школи і педагогіки: Навч. посіб. / За ред. О.О.Любара. – К.: И-во «Знання», КОО, 2003.
4. Національна доктрина розвитку освіти// Освіта України. – 2002.- 24 квітня – 1 травня..
5. Савченко О.Я. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів// Освіта України. – 2001. - №42. – 21 вересня.
6. Сухомлинський В.О. Бесіди про громадянськість // Вибр. Твори: В 5т. – К., 1976. – Т.1, - С.202].
7. Химинець В.В.,Кірик М.Ю. Інновації в початковій школі. – Ужгород, 2008. – 344с.

РЕЗЕРВИ УДОСКОНАЛЕННЯ КУЛЬТУРИ УСНОГО ТА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

*Шевчук Тамара Борисівна, к.філ.н., доцент,
кафедра теорії та методики початкового навчання,
Рівненський державний гуманітарний університет*

Мовлення кожної людини - це один з найважливіших показників її загальної культури та освіченості. Тому визначальним завданням викладача-філолога ВНЗ є підготовка студентів, які б на належному рівні вміли практично користуватися рідною мовою в найрізноманітніших життєвих ситуаціях, володіли б культурою мовлення, тобто мали б багатий словниковий запас, уміли б вільно виражати свої думки в усній та письмовій формі, дбали б про якість свого мовлення та його вдосконалення.

Результат розв'язання цього завдання - сформоване уміння осмислювати задум висловлювання, виділяти його частини та поєднувати їх, знаходити влучні мовні засоби та вдосконалювати своє мовлення за змістом, структурою, мовним оформленням. Саме монологічне мовлення свідчить про рівень мовленнєвого розвитку і мовленнєвої культури того, хто говорить або пише; засвідчує рівень сформованості орфографічно-пунктуаційних навичок і сукупність мовленнєвих умінь.

Багато наукових досліджень присвячено вивченню проблеми порушень мовних норм учнями та студентами (О. Барінова, М. Воронін, С. Дорошенко, В. Капінос, Т. Ладигенська, В. Мельничайко, М. Пентиліук, О. Риженко, О. Рудницька, Н. Сулименко, О. Текучов, Т. Шиян, А. Ярмолюк та ін.), але проблема вдосконалення мовлення як учнів, так і студентів й нині залишається актуальною.

Практика роботи на педагогічному факультеті РДГУ при викладанні дисципліни « Сучасна українська мова з практикумом» дає підстави зауважити, що мовлення студентів часто не відповідає літературним нормам; різного характеру помилки, які стосуються змісту, побудови й мовного оформлення, трапляються практично в кожній письмовій роботі студентів. До того ж основні наші зусилля все ще спрямовані на виправлення орфографічних і пунктуаційних помилок. Проте у формуванні мовленнєвої культури важливу роль відіграє не лише дотримання правописних норм у створюваному письмовому або усному висловлюванні, а й лексична, морфологічна, синтаксична, стилістична грамотність. Крім того, треба допомагати студентам осмислювати вимоги до мови, вчити їх дотримуватися логіки викладу думки, стежити за точністю, різноманітністю, виразністю мовних засобів.

Вважаємо, що резервами удосконалення культури усного та писемного мовлення студентської молоді є : систематичне вправлення студентів у знаходженні порушень мовних норм та їх виправленні, вироблення умінь редагувати написане. Величезну користь дає застосування тестових завдань, спрямованих на засвоєння студентами мовних норм, робота з чернетками класиків української літератури, розглядаючи які, першокурсники та другокурсники намагаються з'ясувати, чому це, а не інше слово вибрав автор, що це дає для виразності тощо. Систематичне використання таких завдань:

„Евфонічний град”. У запропонованому тексті знайдіть випадки порушення законів милозвучності української мови та виправте їх. Сформулюйте відповідні правила нормативності української мови.

„Долина неправильної вимови”. Прочитайте запропонований текст відповідно до норм орфоєпії, запишіть фонетичною транскрипцією виділені слова, показуючи особливості їхньої вимови.

„Семантичні пастки”. Витлумачте значення виділених слів.

„Синонімічні місткі через річки слів”. Доберіть синоніми до виділених слів.

„Прірва суржиків”. У запропонованому тексті знайдіть випадки суржикового мовлення й виправте їх.

„Пустеля граматичних помилок”. Знайдіть у запропонованому тексті граматичні помилки, виправте їх і з'ясуйте причини.

„Великий каньйон можливих помилок”. Випишіть із запропонованого тексту мовленнєві помилки в такій послідовності: евфонічні, лексичні, морфологічні та синтаксичні. Виправте та поясніть причину кожної з них.

У ролі дидактичного матеріалу кожного із запропонованих завдань будуть уривки зі збірки А. Бортняка „Ну що б, здавалося, слова...”. У разі потреби текст насичується мовленнєвими помилками відповідного типу.

Як домашнє завдання можна запропонувати студентам написати твір-мініатюру за змістом одного з висловлювань Анатолія Бортняка про мову: „Нахабно лізе суржик, мов пирій, вкоріносє брідоту кривороту”, „Мов поганих не існує в світі – є лише погані язики”, „Рідну мову вам заповідано. Інше все надбаєте самі”.

Вважаємо, що проведення спеціальних практичних занять, присвячених проблемам засвоєння норм української мови, позитивно вплинуть на студентів, змусять їх замислитися над своїм мовленням. Основне, щоб така робота мала системний характер, охоплювала всі рівні мовної системи, велася з використанням ефективних й оригінальних дидактичних форм, зацікавлювала дітей і спонукала їх до подальшого мовленнєвого самовдосконалення.

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	3
СЕКЦІЯ 1:	
"ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК"	
<i>Бричок Борис Павлович</i>	
ПОЧАТКОВА ШКОЛА: ПОШУКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА	4
<i>Бричок Світлана Борисівна</i>	
ТОЛЕРАНТНІСТЬ У ПРОФЕСІОГРАМІ ПЕДАГОГА (У КОНТЕКСТІ ІДЕЙ В.СУХОМЛИНСЬКОГО)	6
<i>Гудовсек Оксана Анатоліївна</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ЗАКЛАДАХ ЕСТЕТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ В УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ XIX – ПОЧАТОК XX СТ.)	8
<i>Яковичина Тетяна В'ячеславівна</i>	
ПЕДАГОГІЧНА КРЕАТИВНІСТЬ: СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА	10
<i>Катеринюк Вікторія Іванівна</i>	
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МАЛИХ ГРУП І УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТНИМИ СИТУАЦІЯМИ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ	12
<i>Невелічук Лариса Петрівна</i>	
ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ЯК НАУКА І ЯК НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ	14
<i>Невелічук Лариса Петрівна, Гисюк Наталія Володимирівна, Грибчук Світлана Миколаївна</i>	
УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	16
<i>Онопрійчук Марина Олександрівна</i>	
АКМЕОЛОГІЯ – ІННОВАЦІЙНИЙ АКЦЕНТ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	18
<i>Беднарська Аліна Андріївна</i>	
ПРОБЛЕМИ ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО	20
<i>Буга Лідія Миколаївна</i>	
ГУМАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	22
<i>Вишківська Ганна Михайлівна</i>	
ПРОФЕСІЙНІ ЦІННОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР	23
<i>Вінічук Тетяна Вікторівна</i>	
РОЗВИТОК НОВАТОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	25
<i>Вознюк Марія Олександрівна</i>	
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ ЗАКЛАДІ	26
<i>Дем'янчук Марія Володимирівна</i>	
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ	28
<i>Єрмейчук Вероніка Іванівна</i>	
СТАН ДОСЛІДЖЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ «ВАЖКИХ» ДІТЕЙ У СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ	30
<i>Жукова Юлія Павлівна</i>	
АРТПЕДАГОГІКА В СИСТЕМІ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	32
<i>Зінченко Анастасія Володимирівна</i>	
ПРИНЦИПИ ГУМАНІЗМУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ А.С.МАКАРЕНКА І В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО	33
<i>Касіянчук Людмила Михайлівна</i>	
КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ «ПРОСВІТИ»	35
<i>Кличко Анастасія Олексіївна</i>	
НАЦІОНАЛЬНА ГІДНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	36
<i>Колаковська Тетяна Степанівна</i>	
СУТНІСТЬ ТА СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНОПЕДАГОГІКИ	38
<i>Кондратюк Катерина Станіславівна</i>	
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	40
<i>Курсик Тетяна Петрівна</i>	
РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ НОВИХ ШКІЛ	43
<i>Луцишина Олеся Іванівна</i>	
ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	44
<i>Максимюк Олена Костянтинівна</i>	
МЕТОДИКА РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ І НЕРІВНОСТЕЙ З ОДНІЄЮ ЗМІННОЮ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	46
<i>Масло Олена Сергіївна</i>	
КРЕАТИВНІСТЬ ЯК РИСА ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	47

<i>Мацько Оксана Володимирівна</i>	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	49
<i>Одейчук Віта Миколаївна</i>	ЕЛЕМЕНТИ АКТОРСЬКОЇ І РЕЖИСЕРСЬКОЇ ТЕХНІКИ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	51
<i>Осипчук Лілія Віталіївна</i>	ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	52
<i>Павлюк Світлана Миколаївна</i>	ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	54
<i>Парфенюк Оксана Василівна</i>	РЕФОРМАТОРСЬКА ПЕДАГОГІКА ЗАРУБІЖЖЯ КІН. ХІХ – ПОЧ. ХХ СТОЛІТТЯ	56
<i>Пилипчук Ольга Ігорівна</i>	ДО ПРОБЛЕМИ ЗМІСТУ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА	58
<i>Плаксіна Надія Володимирівна</i>	РОЗВИТОК МОВЛЕННСВИХ УМІНЬ НА ОСНОВІ ТЕКСТУ	59
<i>Плевако Іванна Михайлівна</i>	РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	61
<i>Полухович Марія Іванівна</i>	ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	62
<i>Полухович Наталія Миколаївна</i>	СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ „ВАЖКОВИХОВУВАНІСТЬ”: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ	64
<i>Пташук Оксана Андріївна</i>	ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ	66
<i>Радовинчик Оксана Вікторівна</i>	ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН	67
<i>Семещук Олена Володимирівна, Лук'яник Людмила Василівна</i>	ПЕДАГОГІЧНА ЦІННІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ БАЙКИ ЯК ЛІТЕРАТУРНОГО ЖАНРУ	69
<i>Скопецька Людмила Олександрівна</i>	ГЕНЕЗА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПОЛКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ	71
<i>Стрільчук Наталія Олександрівна</i>	ВМІННЯ ВЧИТИСЬ І ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	73
<i>Тимощук Яна Олександрівна</i>	СКЛАДНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НАПРИКІНЦІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.	74

СЕКЦІЯ 2

**"ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ"**

<i>Гринькова Надія Михайлівна, Конончук Дарія Віталіївна</i>	СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ПРИРОДИ	77
<i>Давнюк Світлана Володимирівна, Шевчук Ірина Олександрівна</i>	РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОГО ЕТИКЕТУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	78
<i>Іскра Лілія Віталіївна</i>	ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ФОРМУВАННІ МИРОТВОРЧИХ ПОГЛЯДІВ ШКОЛЯРІВ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ	80
<i>Мищенко Оксана Миколаївна</i>	ГРОМАДЯНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В СИСТЕМІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ	81
<i>Захарчук Зоя Олександрівна</i>	ЗАВДАННЯ ДЛЯ НАВЧАННЯ ВИРАЗНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ОПРАЦЮВАННЯ ПАРТИТУРИ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ (2 КЛАС)	83
<i>Іванова Лідія Іванівна</i>	АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО ТА ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	87
<i>Сілкова Ельвіра Орестівна, Ковальчук Руслана Олегівна</i>	ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНО ДЕЗАДАПТОВАНИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ	88
<i>Суржук Тетяна Борисівна</i>	ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ОВОЛОДІННЯ МЕХАНІЗМОМ ЧИТАННЯ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ	90
<i>Ткачук Ольга Сергіївна</i>	РОЗВИТОК ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	93
<i>Шевців Зоя Михайлівна</i>	ВИЗНАЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ ЗАГАЛЬНОГО ТИПУ	95
<i>Шутяк Володимир Георгійович</i>	ОСОБЛИВОСТІ УРОКІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ ТА ВИМОГИ ДО ЇХ ПРОВЕДЕННЯ	96
<i>Андросюк Ірина Вадимівна</i>	ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ	98
<i>Борова Валентина Євгенівна</i>	ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ПЕДАГОГІЧНОГО КОРИГУВАННЯ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	100
<i>Гаврилюк Віра Володимирівна</i>	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	101
<i>Приходько Лариса Миколаївна</i>	ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАТЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ	103
<i>Раджабова Тетяна Миколаївна</i>	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ САМОСВІДОМОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	104
<i>Стецюк Марія Ярославівна</i>	ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НОВІТНІХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ	106
<i>Білоус Тетяна Миколаївна</i>	ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПРИКМЕТНИКА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	109
<i>Ващишина Поліна Михайлівна</i>	МЕТОДИКА РОБОТИ НАД ПЕРЕКАЗАМИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	111
<i>Велічко Іванна Юріївна</i>	ВИКОРИСТАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	113
<i>Гарачай Юлія Романівна</i>	ВИКОРИСТАННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ ГРИ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ІНТЕРЕСУ ДО БІОГРАФІЇ ПИСЬМЕННИКА У КОНТЕКСТІ УРОКУ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ	115
<i>Глівчук Людмила Вячеславівна, Лук'яник Людмила Василівна</i>	МЕТОДИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ У ПРОЦЕСІ ОПРАЦЮВАННЯ ЧАСТИН МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	116

<i>Гончарук Оксана Андріївна, Лук'яник Людмила Василівна</i>	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОЇ ДИКЦІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	119
<i>Грицевич Марія Володимирівна</i>	УМІННЯ ПРАЦЮВАТИ З КНИГОЮ – ОЗНАКА КУЛЬТУРИ НАВЧАННЯ	121
<i>Довгалець Наталія Євгенівна</i>	СИТУАТИВНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ	122
<i>Довгалюк Любов Сергіївна</i>	ЗНАЧЕННЯ НАРОДОЗНАВЧИХ ТЕКСТІВ У СТАНОВЛЕННІ ДИТЯЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	124
<i>Ільчук Надія Дмитрівна</i>	ОРФОГРАФІЧНІ ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ НАВИЧОК ГРАМОТНОГО ПИСЬМА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	125
<i>Карпінська Валентина Володимирівна</i>	ТЕХНОЛОГІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОЦІ ЧИТАННЯ	127
<i>Кухарчук Наталія Олександрівна</i>	ВИДИ ПЕРЕКАЗІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 3-4 КЛАСАХ	128
<i>Лац Лілія Володимирівна</i>	ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	130
<i>Ліхван Інна Іванівна</i>	МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ГЕОМЕТРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	131
<i>Левчук Тетяна Вікторівна</i>	СИТУАТИВНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	133
<i>Лесковець Анжела Федорівна</i>	МЕТОДИКА РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ НА РУХ	135
<i>Любчик Іванна Сергіївна</i>	ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ВСТАНОВЛЮВАТИ ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ЗВ'ЯЗКИ У ПРОЦЕСІ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ	137
<i>Майборода Ірина Василівна</i>	МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ	140
<i>Мартинюк Юлія Вікторівна</i>	МЕТОДИКА ПОЧАТКОВОГО ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПРОСТОЮ ЗАДАЧЕЮ ТА ЇЇ СТРУКТУРОЮ (НА ПРИКЛАДІ ЗАДАЧ НА ФОРМУВАННЯ ДІЙ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ)	142
<i>Мельник Марія Володимирівна</i>	ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ ЧИТАННЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ У ПЕРІОД НАВЧАННЯ ГРАМОТИ	143
<i>Мечик Світлана Іванівна</i>	ЗАСТОСУВАННЯ ДЕРЕВОВИДНИХ СХЕМ ЯК ІЛЮСТРАЦІЙ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ	145
<i>Назарчук Галина Анатоліївна</i>	РОЗВИТОК УЯВИ І ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	147
<i>Нікитчук Алла Олегівна</i>	РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ	150
<i>Ніколюк Наталія Василівна</i>	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ ПРО ТВАРИН НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА	152
<i>Павлюк Тетяна Вікторівна</i>	ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОЦІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ (НА МАТЕРІАЛІ ВИВЧЕННЯ ІМЕННИКА)	154
<i>Радкевич Наталія Василівна</i>	ІНТЕГРАЦІЯ ВЕРБАЛЬНИХ ТА ВІЗУАЛЬНИХ ЗАСОБІВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	155
<i>Савчук Лілія Борисівна</i>	ОСОБЛИВОСТІ САМОКОНТРОЛЮ У СИСТЕМІ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ	157
<i>Сенишин Ірина Романівна</i>	ФОРМУВАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ	158
<i>Сілкова Ельвіра Орестівна, Рижка Тетяна Сергіївна</i>	ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ	161
<i>Суходол Юлія Миколаївна</i>	МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕВІРКИ ТА ОЦІНКИ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК УЧНІВ З МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	163
<i>Романович Тетяна Федорівна</i>	ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ РОЗДІЛУ “МОВА І МОВЛЕННЯ”	165

<i>Самоірова Анна Анатоліївна</i>	ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	167
<i>Серафим Катерина Ігорівна</i>	СПЕЦИФІКА УРОКІВ РІДНОЇ МОВИ НЕТРАДИЦІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	168
<i>Стасюк Катерина Миколаївна, Лук'яник Людмила Василівна</i>	ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ УЧНІВ	170
<i>Троневиц Катерина Валеріївна</i>	ПОЗАУРОЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ВИХОВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ УЧНІВ	172
<i>Трубінікова Юлія Олексіївна</i>	РЕАЛІЗАЦІЯ ДИДАКТИЧНОГО ПРИНЦИПУ ДОСТУПНОСТІ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	173
<i>Сілкова Ельвіра Орестівна, Філик Людмила Ігорівна</i>	СПРЯМОВАНІСТЬ СИСТЕМИ ВПРАВ ПІДРУЧНИКІВ З МАТЕМАТИКИ ДЛЯ 1-4 КЛАСІВ НА САМОВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА	175
<i>Царук Ольга Вікторівна</i>	МЕТОДИЧНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	177
<i>Царук Юлія Михайлівна</i>	ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	179
<i>Целковська Любов Костянтинівна</i>	ТРАДИЦІЇ КОЗАЦЬКОГО ВИХОВАННЯ ЯК ЗАСІБ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	181
<i>Шафранська Марія Володимирівна</i>	ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ ПРО ЛЮДИНУ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА	183
<i>Яриш Оксана Ігорівна</i>	ПРИЧИНИ ОРФОГРАФІЧНИХ ПОМИЛОК У ПИСЬМОВИХ РОБОТАХ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	184
<i>Яськів Ольга Вікторівна</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	186
<i>Іверук Оксана Петрівна</i>	2 КЛАС. УРОК МАТЕМАТИКИ. ТЕМА: ВИРАЗИ З ДУЖКАМИ. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ДІЙ У ВИРАЗАХ, ЩО МІСТЯТЬ ДУЖКИ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ СКЛАДЕНИХ ЗАДАЧ. РОЗПІЗНАВАННЯ ГЕОМЕТРИЧНИХ ФІГУР	188
<i>Климюк Олена Володимирівна</i>	КОНСПЕКТ УРОКУ ПИСЬМА У 1 КЛАСІ. ТЕМА: АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ВЕЛИКОЇ БУКВИ Н. ПИСЬМО ВЕЛИКОЇ БУКВИ Н. ПИСЬМО СКЛАДІВ, СЛІВ, РЕЧЕНЬ З ВЕЛИКОЮ БУКВОЮ Н. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНИХ БУКВ. ДИКТАНТ КОРОТКИХ СЛІВ	190
<i>Кривко Валентина Григорівна, Грицюта Олена Анатоліївна</i>	КОНСПЕКТ УРОКУ У 1 КЛАСІ ТЕМА: ПЕРШИЙ РАЗ У ПЕРШИЙ КЛАС	193
<i>Мосійчук Галина Анатоліївна</i>	ТЕМА: ОХОРОНА ПРИРОДИ В УКРАЇНІ. РІДКІСНА ФЛОРА І ФАУНА РІВНЕНЩИНИ	195
<i>Тимошенко Оксана Анатоліївна</i>	ВИХОВНА ГОДИНА. 4 КЛАС. ТЕМА: ПОВАЖАЙ СВОЮ І ЧУЖУ ПРАЦЮ	198
<i>Тишина Вікторія Вікторівна</i>	ІНДИВІДУАЛЬНО-ГРУПОВЕ ЗАНЯТТЯ "ВИВЧАЄМО УКРАЇНСЬКУ МОВУ"	200

СЕКЦІЯ 3

**"СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ"**

<i>Колупасєва Тетяна Євстафіївна</i>	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ SMART-ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ	204
<i>Боровець Олена Віталіївна</i>	РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА	205
<i>Веремчук Алла Петрівна</i>	ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	207
<i>Гетманчук Надія Олексіївна</i>	ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	209
<i>Грицай Наталія Богданівна</i>	ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ІННОВАЦІЙНОЇ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	211
<i>Красовська Ольга Олександрівна</i>	ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІННОВАТИКИ ДО ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ГАЛУЗІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	213
<i>Миськова Наталія Миколаївна</i>	ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИКИ	215
<i>Усач Лариса Володимирівна</i>	ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАЦІОНАЛЬНО-ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	217
<i>Шевчук Тамара Борисівна</i>	РЕЗЕРВИ УДОСКОНАЛЕННЯ КУЛЬТУРИ УСНОГО ТА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ	220
<i>Адамів Юлія Олегівна</i>	ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	222
<i>Биндюкова Світлана Віталіївна</i>	ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	224
<i>Гончарук Оксана Вікторівна</i>	ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЕТНОВИХОВНОГО ПРОСТОРУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	226
<i>Корпан Інна Володимирівна</i>	ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ОБДАРОВАНOSTІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	228
<i>Марієн Юлія Сергіївна</i>	ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	230
<i>Потапчук Тетяна Миколаївна</i>	ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КОЛЕКТИВНО-ГРУПОВОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	231
<i>Рарок Маргарита Ростиславівна</i>	ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ	233
<i>Синюк Мирослава Вікторівна</i>	ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ	235
<i>Сінокоп Олена Василівна</i>	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ	236

Наукове видання

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА

Матеріали науково-практичної Інтернет-конференції
"Сучасний вчитель початкових класів:
традиції та інновації"

23-24 грудня 2014 року
м.Рівне

Відповідальна за випуск – Колупаєва Т.Є.

Комп'ютерна верстка – Соловей Л.М.

Формат 60x84/8 . Папір офсетний. Гарнітура Times New Romans.
Ум. друк. арк.. 28,6. Тираж 100 прим.

Видавець О.Зень

Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи РВ № 26 від 6 квітня 2004 р.
пр. Кн. Романа, 9/24, м. Рівне, 33022;
тел. 0-362-24-45-09; 0-67-364-07-27;
olegzen@ukr.net

Видруковано: Кафедра педагогіки початкової освіти РДГУ
вул. Остафова, 31, каб. 02, м. Рівне, 33000
тел. 0-362-62-00-84